

INNLANDET FYLKESKOMMUNE
Postboks 4404 Bedriftssenteret
2325 HAMAR

Vår dato: 04.11.2022

Vår ref.: 202218732-11 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

NVEs tillatelse til utfyllinger i Lågen ved Tretten for etablering av midlertidig bru - Øyer kommune i Innlandet

Vi viser til søknad datert 30.9.2022 fra Innlandet fylkeskommune, oppdatert søknad og tilleggsopplysninger av 21.10.22, og tilleggsopplysninger av 31.10.2022. Søknaden gjelder tillatelse til etablering av midlertidige utfyllinger i Lågen ved Tretten, for etablering av midlertidig bru.

Om søknaden

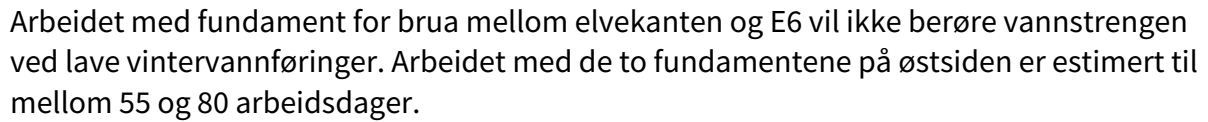
For å få på plass en midlertidig bru over Lågen, må det etableres et nytt brufundament øst i elveløpet og gjøres grunnundersøkelser for denne, og et nytt fundament mellom elva og E6. I tillegg må det gjøres arbeider på eksisterende brukar på vestsiden av dypålen, for at den skal kunne benyttes til midlertidig bru. Arbeidene vil foregå i perioden 7.11.2022 til 1.5.2023. Tidsangivelsen er noe usikker, men arbeidene er estimert til mellom 2,5 og 4 måneder. For å få til dette har Innlandet fylkeskommune søkt om å legge to utfyllinger i Lågen. Disse vil ligge ute samtidig. I perioden november-april forventes vannføringer under 250 m³/s i vassdraget, normalt er de også under 150 m³/s. Det er gjort hydrauliske beregninger for hvordan utfyllingene vil virke inn på utfyllingene i seg selv, og elveløpet ved vannføringer fra 150 til 1000 m³/s.

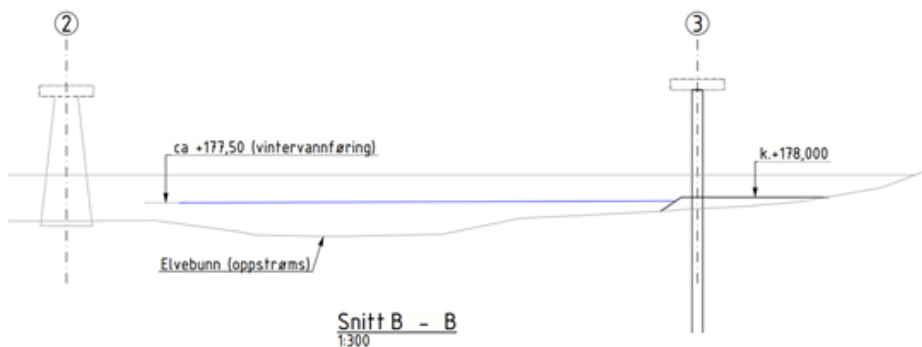
Vestsiden

Størstedelen av den omsøkte utfyllingen fra vestsiden ligger i vassdraget i dag. Den ble benyttet, med en noe større utstrekning, til fjerning av restene av den sammenraste brua. NVE har gitt tillatelse til at den kan bli liggende fram til eksisterende brukar, inntil denne søknaden er avklart. Toppen av fyllingen ligger litt over kote 179. Det søkes nå om en utfylling litt forbi eksisterende brukar, og at denne blir liggende i elva til brua er skjøvet på plass ved slutten av anleggstiden.

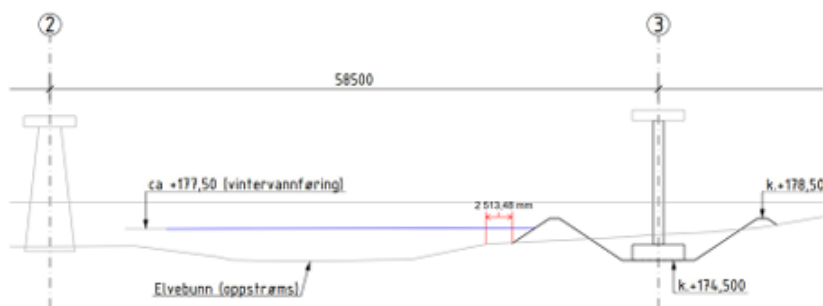
Østsiden

Utfyllingen fra østsiden må først etableres for å få gjennomført grunnundersøkelser. Denne vil strekke seg ca. 12 meter utenfor det gamle fundamentet, dvs. ca. 17 meter fra elvekanten på lav vannføring. Østsidefyllingen bygges opp til kote 179, og med skråningsvinkel på mellom 1:1,5 og 1:1,25. Da vil toppen av fyllinga være tørr ved en

Figur 23. Oppriss av stålpeleløsning. I figuren oppgis vintervannføring som 177,5. 150 er trolig mer rett (kap. 5.1).

Figur 26. Oppriss av direktefundamentering og antatt utfylling for nytt midlertidig fundament i forhold til dyp-ålen.

Høring

På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har sendt søknaden på høring til lokale og regionale myndigheter for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

Øyer kommune uttaler i brev av 3.4.2022 at de ikke har innvendinger mot tiltaket og belyser viktigheten av at det etableres en midlertidig bru så raskt som mulig, både for lokalsamfunnet og for brannberedskap og trafikkssikkerhet. Mangelen på bru går også ut over næringslivet og barn og unges fritidsaktiviteter.

Statsforvalteren i Innlandet viser i brev av 3.4.2022 til dispensasjon fra verneforskriften for Trettenstryka fuglefredningsområde, som er gitt etter naturmangfoldloven § 48 den 30.10.2022. De ber om at de vilkår som er satt etter naturmangfoldloven innlemmes i NVEs tillatelse, og at ev. nye vilkår ikke fører til motstrid med Statsforvalteren sitt vedtak.

NVEs vurdering

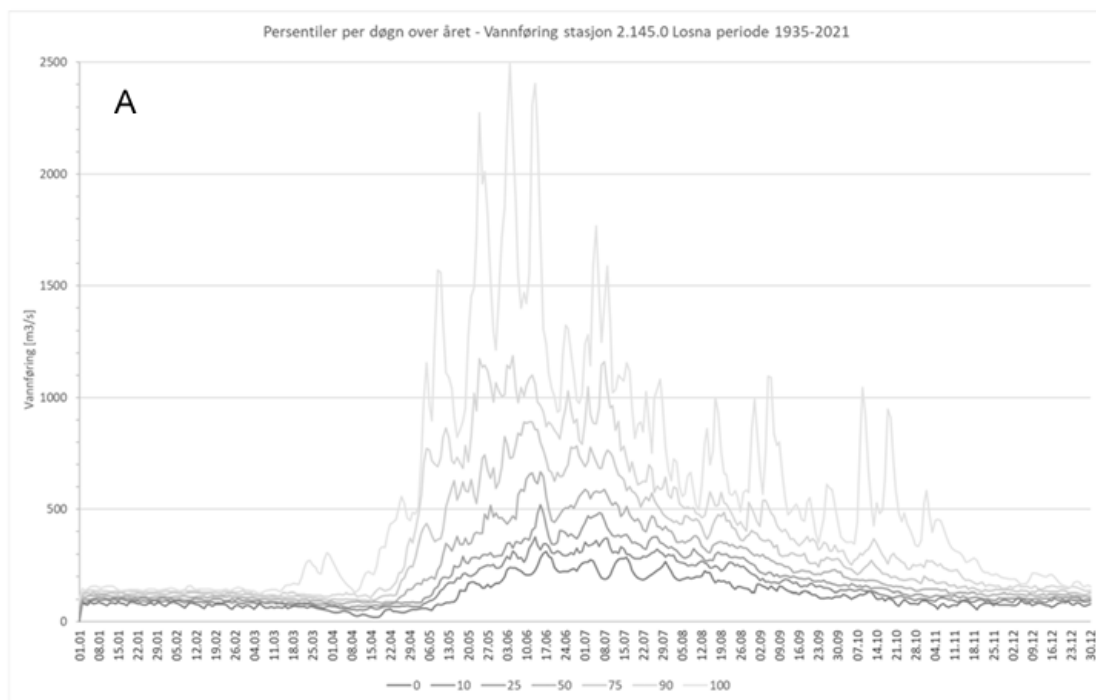
NVE kan gi tillatelse til midlertidige tiltak etter vannressursloven § 8. NVE kan gi tillatelse dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser.

Hydrologi

Gudbrandsdalslågen ved Tretten har et nedbørfelt på 11304 km². Middelvannføringen er beregnet til 250 m³/s, og middelflom til 1450 m³/s. Normalt er vannføringen svært lav om vinteren og økende fra midten av april med snøsmelteflom og påfølgende høy vannføring utover sommeren, mens høsten bærer preg av enkelte regnflommer. Vannføringsdata tilbake til 1897 viser svært få hendelser med vannføring over middelflom i september og oktober. Høstflommen 2018 er et unntak fra dette.

Figuren nedenfor viser vannføringsdata fra 1935 til i dag. Etter NVEs vurdering er det svært lite sannsynlig at det vil oppstå vannføringer over 250 m³/s i perioden november til midten av april.

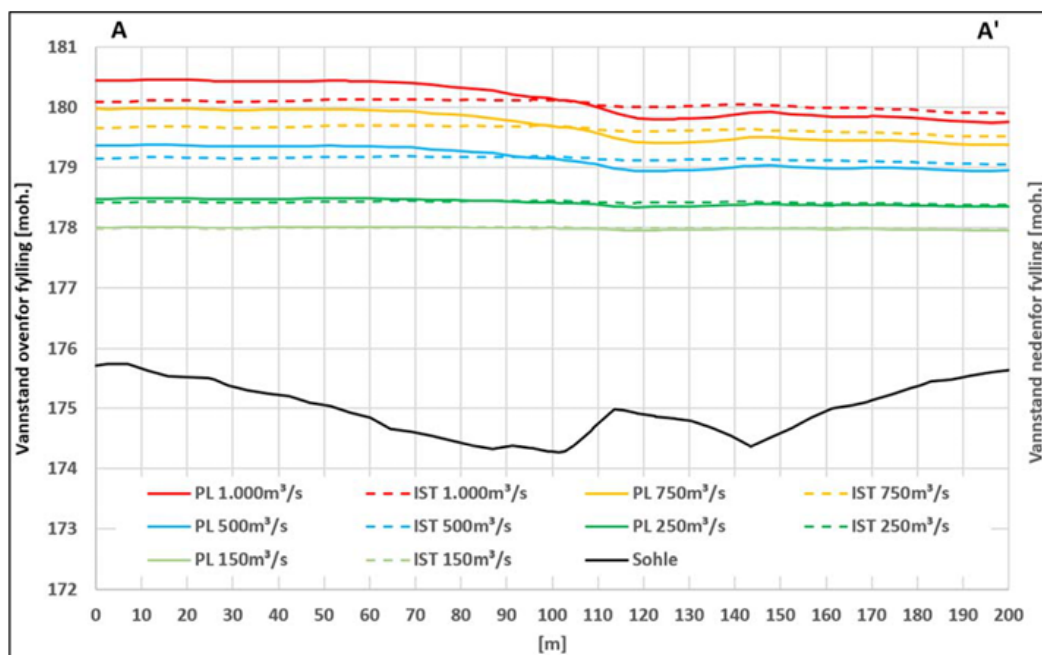
Figur fra søknaden som viser kurver for observerte vannføringer ved Losna. Kurve angitt med 100 viser de til enhver tid høyeste observerte vannføringene på den gitte dato:

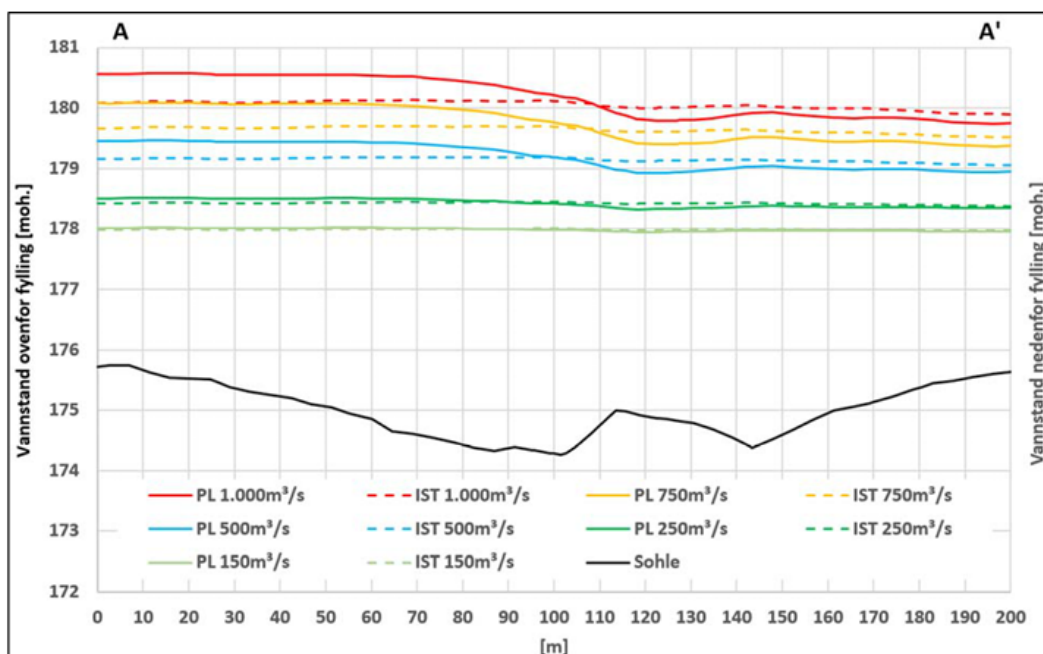
Uforutsette hendelser kan likevel oppstå, og et føre-var-prinsipp tilsier at det må være en sikkerhetsmargin som tar høyde for dette. Figurene under er fra søknaden og viser at utfyllingene i vassdraget vil gi en liten økning i vannstanden slik det vises i figurene under for de to alternative metodene. NVE vurderer at ved vannføringer opp til 750 m³/s skiller det lite i vannstandsstigning mellom de to metodene, og vannstanden vil være lavere enn ved middelflommen i vassdraget.

Figurer fra søknaden som viser vannstandsøkningen i et lengdesnitt av elva oppstrøms og nedstrøms fyllingene for metode 1 (øverst) og metode 2 (nederst) ved forskjellige vannføringer:

Figur 4.22 Vannstander (moh, y-akse) langs akse A – A' (avstand, x-akse) for opprinnelig tilstand (stiplet) og for vestsidefylling og østsidefylling på 16 m (metode 1) (heltrukket) ved vannføring på 150 m³/s (lysgrønn), 250 m³/s (grønn), 500 m³/s (blå), 750 m³/s (gul) og 1.000 m³/s (rød). Sort heltrukket linje er elvebunnen.

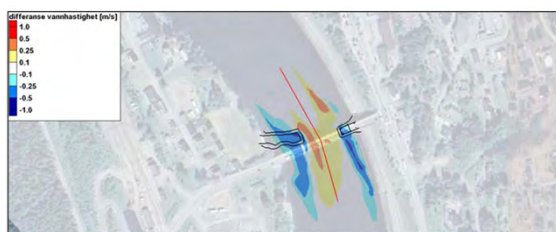
Figur 5.22 Vannstander (moh, y-akse) langs akse A – A' (avstand, x-akse) for opprinnelig tilstand (stiplet) og for vestsidefylling og østsidefylling på 24,5 m (metode 2) (heltrukket) ved vannføring på 150 m³/s (lysgrønn), 250 m³/s (grønn), 500 m³/s (blå), 750 m³/s (gul) og 1.000 m³/s (rød). Sort heltrukket linje er elvebunnen.

Hydrauliske forhold og erosjon

Utfyllingene vil redusere elveløpets tverrsnitt vesentlig, men vil ikke gå ut i dypålen der vannstrømmen er sentrert. Dette gir noe oppstuvningseffekter og økt vannhastighet inn mot åpningen og et stykke nedstrøms utfyllingene, før det jevner seg ut. Økt vannhastighet har en sammenheng med skjærspenninger og potensialet for erosjon av elvebunnen. Modeller fra søknaden viser at ved normal vintervannføring ($< 150 \text{ m}^3/\text{s}$) vil elveløpet bli lite påvirket. For vannføringer på $750 \text{ m}^3/\text{s}$ er arealet med økt vannhastighet vesentlig større, mens maksimal vannhastighet ikke øker vesentlig ved økende vannføringer. Etter NVEs vurdering vil utfyllingene under normale forhold ikke gi vesentlig erosjon i elvebunnen, men reduksjon i vannhastigheter nedenfor utfyllingene kan føre til at sedimenter legger seg på elvebunnen her.

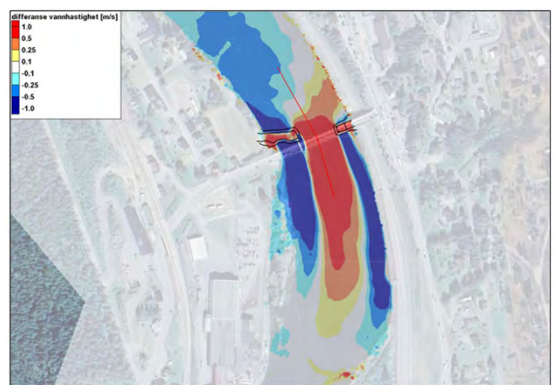
Figurene er fra søknaden og viser differansene i vannhastighet fra naturtilstand uten utfyllinger for vannføringer på henholdsvis 150 og $750 \text{ m}^3/\text{s}$ for utfylling til metode 1 (venstre) og metode 2 (høyre):

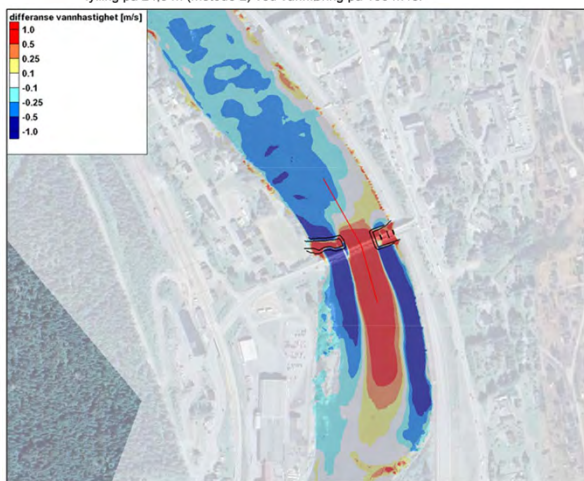
Figur 4.17 Endringer i vannhastighet i forhold til opprinnelig tilstand for vestsiddefylling og østsiddefylling på 16 m (metode 1) ved vannføring på $150 \text{ m}^3/\text{s}$.

Figur 5.17 Endringer i vannhastighet i forhold til opprinnelig tilstand for vestsiddefylling og østsiddefylling på 24,5 m (metode 2) ved vannføring på $150 \text{ m}^3/\text{s}$.

Figur 4.20 Endringer i vannhastighet i forhold til opprinnelig tilstand for vestsiddefylling og østsiddefylling på 16 m (metode 1) ved vannføring på $750 \text{ m}^3/\text{s}$.

Figur 5.20 Endringer i vannhastighet i forhold til opprinnelig tilstand for vestsiddefylling og østsiddefylling på 24,5 m (metode 2) ved vannføring på $750 \text{ m}^3/\text{s}$.

Naturens mangfold

Tiltaket skal gjennomføres innenfor et fuglefredningsområde, og Statsforvalteren i Innlandet har gitt dispensasjon fra verneforskriften, med vilkår. Figur under, som viser de viktigste områdene for biologisk mangfold, er hentet fra Statsforvalteren sin dispensasjon. Trettenstrykene er et svært viktig område for overvintring av fossekall i Norden, men også andre vanntilknyttede fuglearter overvintrer her. Tiltaket vil påvirke fossekallens mattilgang og leveområde innenfor verneområdet, og for å unngå varig forringelse av bestanden av fossekall, mener NVE at det bør iverksettes habitatforbedrende tiltak.

Trettenstrykene har svært viktige oppvekst- og gyteområder for storørret og harr oppstrøms og nedstrøms tiltaket. Endring i vannhastigheter som følge av utfyllingene vil særlig kunne påvirke et gyteområde for storørret rett nedstrøms brua. Lenger ned i vassdraget vil forholdene ha utjevnet seg, og gyteområdene her vil i liten grad bli påvirket. Det er svært uheldig med partikkeltransport i vassdraget i perioden da rogn ligger i grusen. Harr er vårgytende, og vil ikke bli berørt av økt partikkeltransport nå, mens storørreten har gytesesong fra slutten av september, og kan bli sterkt påvirket dersom gyteområdene blir nedslammet. Det er usikkerhet knyttet til hvordan årets gytesesong for storørret er og blir påvirket av de gjennomførte og planlagte tiltakene, men for å sikre at storørreten ikke blir varig skadelidende, bør det iverksettes habitatforbedrende tiltak før neste års gytesesong.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og nødvendig for å få på plass den midlertidige brua.

NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Friluftsliv

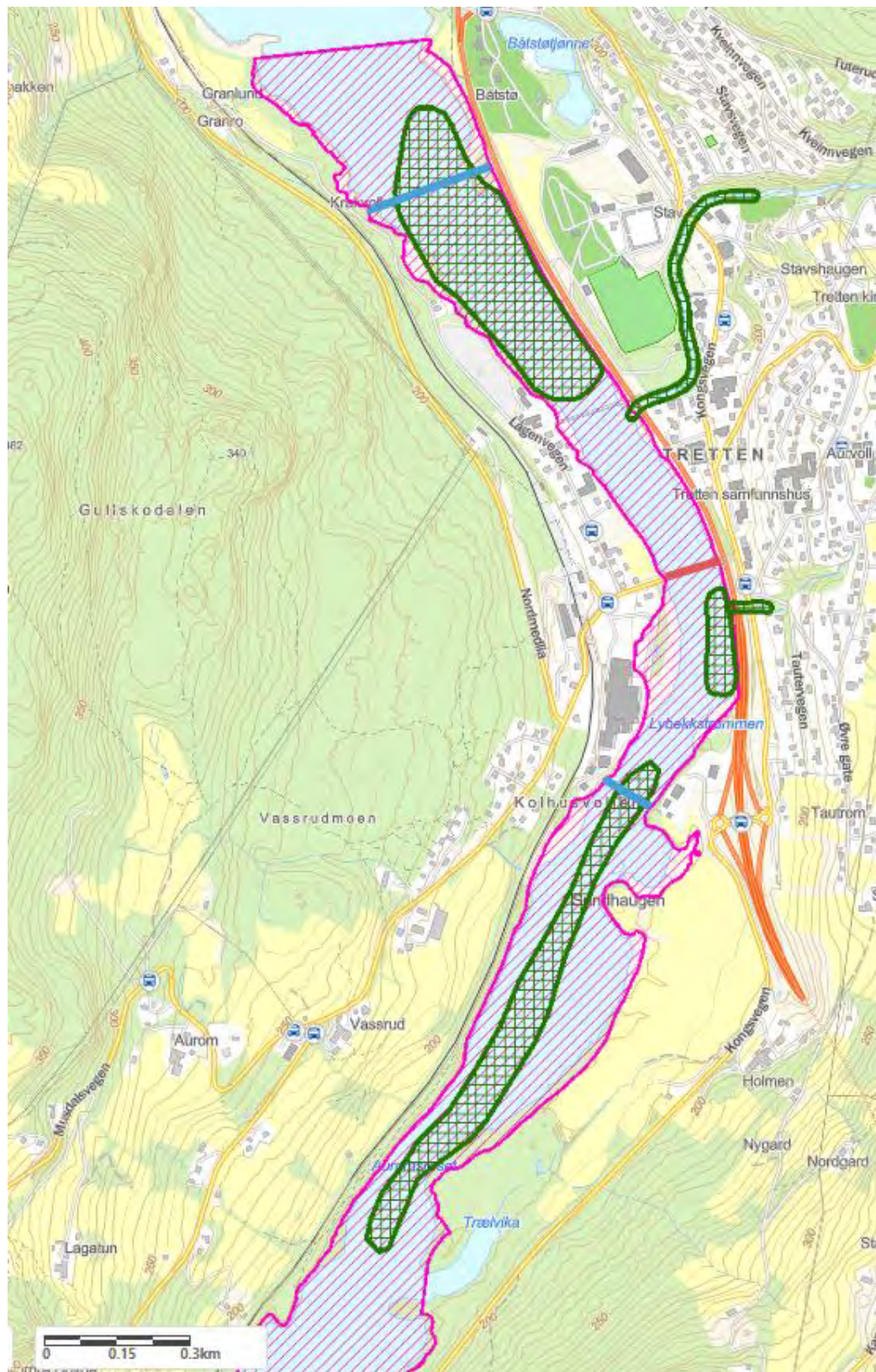
Trettenstryka er kartlagt som et svært viktig friluftsområde, men ingen av høringsinstansene har kommentert dette. NVE mener at tiltaket er begrenset i omfang og tid, og derfor ikke vil påvirke friluftslivet nevneverdig, selv om området i en periode vil være utsatt for mer trafikk og støy enn vanlig.

Virkninger for samfunnet

Etter at Tretten bru raste sammen har beredskapssituasjonen ved Tretten vært utfordrende, ved at utrykningstid, særlig ved brann, har blitt vesentlig lengre. Veistandarden på omkjøringsveiene som må benyttes er heller ikke tilstrekkelig til å ivareta trafiksikkerheten. Samfunnet er blitt delt som en følge av at brua ikke er på plass, noe som fører til økt bilbruk. Mangelen på bru går også ut over næringslivet og barn og unges fritidsaktiviteter.

Figur fra Statsforvalterens dispensasjon som viser viktige områder for vanntilknyttede arter:

Kart som viser de viktigste naturverdiene rundt brua. Trase for Tretten bru er vist med rød strek; område der fossefall i hovedsak oppholder seg er mellom de to blå strekene (en strekning på ca. 1,5 km); skravert rosa viser Trettenstryka fuglefredningsområde, ruta grønt viser kartlagte gyteområder for storørret. Kartgrunnlag fra Geodata AS for Kartverket, temadata fra Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Innlandet.

Oppsummering

Utfyllinger i Gudbrandsdalslågen ved Tretten vil i liten grad føre til økt erosjon i elvebunnen og oppstuvning av vann på de vannføringene som forventes i løpet av vintersesongen. NVE mener at arbeidene i elva må ferdigstilles før 15.4.2023, og at Innlandet fylkeskommune må ha en beredskapsplan for overvåking og ev. kunne ta utfyllingene ut av elva ved vesentlig vannføringsstigning. Partikler i vassdraget vil kunne slamme ned områder med gytegrus for storørret, og anleggsarbeidene kan virke forstyrrende for fossefall. NVE mener at hensynet til fossefall og storørret må vektlegges ved opprydding etter arbeidene. Hensyn til samfunnssikkerhet tilsier at det bør etableres en midlertidig bru, og at utfyllingene i vassdraget derfor bør tillates. Etter NVEs vurdering overstiger fordelene ved utfyllingene de ulempene tiltaket medfører.

NVEs vedtak

NVE gir tillatelse til at Innlandet fylkeskommune kan etablere utfyllinger i Lågen ved Tretten, for etablering av midlertidig bru, på gitte vilkår.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Arbeidet må gjøres så raskt som mulig og utfyllinger må fjernes senest 15.4.2023. NVE skal ha beskjed når arbeidene er avsluttet.
- Utfyllingene skal bygges slik at de er sikre mot erosjon for en vannføring større enn det som kan forventes i perioden.
- Så lenge en eller flere utfyllinger ligger i elva, skal det opprettholdes en beredskap for å overvåke prognoser og kunne fjerne utfyllingene ved økning av vannføringen vesentlig over 250 m³/s.
- Gammelt brufundament, dersom det ikke lenger skal være i bruk, skal fjernes fra vassdraget til et slikt dyp at det ikke kan komme frem ved endringer i elvebunnen.
- Ved fjerning av midlertidig bru skal nye fundamenter bygget til dette formålet fjernes og området tilbakeføres.
- Det skal utarbeides en plan for istandsetting av det påvirkede området og elvebunnen oppstrøms og nedstrøms Tretten bru til slik det var før brua raste sammen. Av hensyn til fuglenes livsmiljø innenfor verneområdet og storørretens gyte- og oppvekstareal, skal det gjøres habitatforbedrende tiltak for fossefall og storørret, som skal inkluderes i planen. Planen skal lages i samråd med ekspertise på området og godkjennes av NVE før iverksetting. For at NVE skal kunne godkjenne planen før arbeidene tar til, må planen være oss i hende innen 1.6.2023. Arbeidene må gjennomføres innen 15.9.2023. NVE skal ha beskjed når arbeidene er avsluttet.
- Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelsene gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. NVE kan fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre bestemmelser med hjemmel i lov.
- NVE forutsetter at Innlandet fylkeskommune har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Om klage og klagerett

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Inga Nordberg
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

INNLANDET FYLKESKOMMUNE

Kopimottakerliste:

ØYER KOMMUNE

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

INNLANDET FYLKESKOMMUNE - Mari Olsen

INNLANDET FYLKESKOMMUNE - Janicke Haug

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.